

भगवत्संप्रदायस्यमाहात्म्यं ८ कालपयसास्यत्वेऽतिशयं यत्परः ५ यस्यात्कृते परः चोत्तिर्यथाः कृतं
 कृतं पुनरेवमकृतः यथावेपादिनिमित्तभूते हेतुदियादिभिरितः सोपि स्वमायाप्राप्तसंज्ञादिकमाविश्याप्रधिसापका
 भूयतिः अस्मिन्नादिनायशुभसंपन्नो यथावेकास्यदीनायां परस्परैक्यकथयतागतः प्राप्तः नपहेतुः नातइत्य
 यः ८ नवशुभानोस्वीयत्वेऽतिशयं प्रकृतप्रकृतैवदिवसं स्यात्, नभूतदस्तीत्याह सत्वमिति नउत्सेहयाशुगा

श्रीशुकः साधुसंभवादानदरेऽवितमदुर्गः योभागवतमाहात्म्यं भवावदक्रियर्थं ५ सो
 यते परमं पुण्यं विभिन्नैरदादिभिः नत्वा कृत्वा यमनये कथयिष्ये हने कथं ५ निर्धोपि स
 याः न्योत्तरेभक्त्याशुभतेः परः स्वमायाप्राप्तमाविश्याप्यकथयतागतः ८ सुखं रजस्तम इति प्र
 कृतेर्नात्मनोशुभाः नतेषांशुभापदानेवसासदलासएववा ७ जयकाले तस्यस्यैवयोर
 जसोभयान् नमसोयत्तरतामितकालाशुशुभोभजत् ९ श्रुतिरादिरिवाभानिसंज्ञानाप्र वि
 विद्यते ८ ॥

धिया नेनापिपदापोतेवैसरेः प्रायेवनतस्य कासकृतत्वविद्याहृतेषामिनिसाईनइलासोसृष्टिः ७ सत्व
 स्य जयकाले देवादीरुपायीभजत् ननु देहपविशयवर्द्धयतीत्यर्थः सत्वोत्तवकाले नमसो जयकाले
 स्यैवयः तस्यकालस्याशुभाः सन् ८ नमस्यापि निमित्तभेदेऽप्येवमिदं कृतं श्रुतिर्यथाकासादिपुन
 सेयथापावेप्रयाकाशयथासनादिपुनथाकाकरयथाभक्तिननुतर्हि ननु देवे विवेकेऽप्यतीयते नवाह
 सेज्ञानात् सारादिदेहान्मवि विद्यते नष्टयनपुनीयते ८ ॥

नदिज्ञानभ्रमलोनिहृत्तो जायतेन च ह विदंतीति आत्मस्य परमात्माहं कुरु योनिप्रदाः मयित्वा कार्यदर्शननिवेन
विचार्यन्तेति प्रवेतः स्वाभाविकमति वादनिघेयनविदंतीति फलं स्वाभावितान मेव प्रयापिनोति वादिविनेतिदृष्टव्य
यथासर्वकालोदाहृष्टानावन्नेतिर्नयेते यथासर्वोपर्यर्तनाहोप्रियादि नदवेवायुगुणवशावतद्वेकम्पना
स्वाभाविकमित्युक्तं नदिप्रमाणवद्वयत्त यदीश्वरत्वमावाच्यार यथासात्म्योर्जाय स्वभावात्प्रवः प्रायेराति
घरः परमेस्वरः किस्त्वर्भवति भिदासाभ्यवस्थितैरजः प्रयत्नः स्वविविधिसमस्तानुप्रपरिरेमः कोदितमिक्त
सत्वेष्टयुक्तसज्जि प्रापिष्यन्ताणः सद्दिरिष्यन्तमः सत्यवीर्यतप्रवयति १० यदासिस्तनरिमादिनिर्देशात्

विदंत्यान्वानमात्मस्येनयित्वाकुरुयोततः ११ यदासिस्तनः प्रवृत्तान्कपमेरजः सजयेषष्टयुक्त
मययाः सज्जिविकसुरिरेसारीयुक्त प्रापिष्यन्ताणमसिरेयमसौ १२ कालेवरते सज्जतीवाभाप्रय
प्रधानप्रभ्यानरदेवसत्यकृतं पूर्ववत्सज्जिकानरिशिता सत्वेससनीकमिधेयवयतः ननुतनी
कान सवात्सरविद्योराजसामस्ताप्रमितीतासुक्तव्याः १ प्रवेदोदाहृतः पूर्वमिदितासः सवर्षिणा
श्रीश्यामदाकवोरसमन्सुस्तनेज्जतशोचव १३ ॥

प्रतीतेयंकारयुनप्रधानप्रलयकारतं यमपिवाययनिकालमिदिरेवरदेवप्रधानप्रभ्यानिमित्तप्रताभ्यांसत्यक
नस्योसुवर्तीश्वरः तयोः सद्दकावित्तेनास्ययुभवेवरेनेवर्तमानकालेस्वयमेव सज्जतिस्वतेसुप्रपत्नान् ।
कालस्यनतस्वानतेव्यमित्यर्थः तस्यापिप्रस्तुतेकिमायीतशह यपयकाचः ससत्वेमथयुनिधितोहीतोः रि
शिनार्थिप्रयपिसने पूर्वोनेसकनीकेरेवत्तदेवसीत्युनीवेत्यर्थः तस्यतीवेत्यर्थः मस्युनीन्कारसुप्रप्रतिप
त्तानप्रमितीतिदिनमतेत्यन्वयः उरुप्रदः कीर्तिर्व्यसमः कालशोकलाभितुगुणवत्तरेवस्यमपिधिसावे
णावदधिपरावरिस्करनीतिप्रकरणात्तर्थः १० ॥ एतन्वीतनयोर्व्योवसुरपलकानेनकिञ्चिदात्मसाशापनासरी

५ योनिप्रोपयेत्प्रसहायं परोनिचकमिहससुप्रतिपति
शोचवदेवविदितस्यापिदेवमपि ॥

वेदिभूमनः शिशुपालस्य ११। सुवसवितरदंसरीवेदिनिवृत्तयेसं प्रभाषधार्म्ये १२। वेदवराभाषां १३। एको नभजा
 नामविदुर्लभाप्रतिविदिपो नावेयेतदेदुतदिः १४। तस्य तमेव यत्र न कपात एको चितरत्नाह् अयान्त्रिर येति नम
 सितरके १५। दसदोषस्य सुनः शिशुपालः कलभा यथा तयोः सुको सनभाप पांमारभ्यसं प्रति सुधु नापि प्रस

दुसा मदाधुनं कलायज सये मसा क मो मो स वे जे भवति सायु ल्ये वे दि भु भु नः १६। न का सी जे सर क
 पिरा लो पी दु सतः कला य प्र क ति स्थित म वा सु नी नो ह्यप्य ना मितः १७। अ धि स्थि वः अ हा त सु दु ने हे
 न उ नी भे ता वि का म पि वा सु र वे ये र त प्र ति स्थ प म् वि दि वः १८। ए न द दि त मि द्वा सः सर्व ए व व य
 अ ने भव व दि र था वे हो दि ने क म पि पा ति तः १९। द स दो ष स नः पा ष प्रा र्भ क ल भा व गा त सं प्र
 य म धी गो वि दे दे त व क षु ज मे तिः २०। प्रा य तो र स क् ति ती य द्वा ह्य पर म वा ये चि तो न जा नो ति का
 यां नो थ वि चि श्र त्त स मः २१। क षु त सि भु वा न ति उ र र प्रा य था म नि य ष य तो सर्व को क को ल
 य नी य त रे न सा २२। ए न द्वा म्प ति मे त्रु दि टी पा नि वि व वा पु ना ह्यु त न र द्वा न त म भा वा स न्का
 र ती २३। प्री ष कः स वे स द्वा र्थ क षु नार दो भा वा र्थ विः तस्यः प्रा र्त न सा भा ष्य ह्य वि त्या स
 से त्थ क षाः २४ ॥

सर्षीको थी स त्तरी वा २५। अ वः क र्त्तु र्त्त २६। उ र व प्रा यं उ षा षं धा म स र्त्त वं य स न सि र न ये सा पु।
 र्त्त र्त्तः अ धु न स्था पि दे त व क षु न य स न वि व र स ये स सु ये न जा न क प्र मा षि न स र्त्त व त्रि दे श २७। ए न त
 अ द न त मी दि अ त ए न स्ति प्रा ष्य ति भ ग वा र स वे ता त्वे र्त्त २८। आ भा ष्य र्त्त वी प सी दे त्वा मि ति स त्त भा
 त स्याः स र्त्त स त्त वः स र्त्त व त्तः स त्याः क षाः प्रा हे य त्त वः २९ ॥

श्री-
महा-
श्री-

भगवन्निदकस्यवरकपात्रेन भव्यमिति वदतस्त्वकोभिप्रायः भगवन्सीद्युक्तत्वेन वातवभावेपि सुगयावादि वृत्ति
विद्वन्निदासुभयाद्यानवभावदेहाभिव्यानकृतनिदृशिमिप्रसन्नपीपटीकोभगवत्तस्युत्तदभिव्यानपीपटीकोकास्ती
न्युह साईमिभिः निदनेदीयवर्षितेन संज्ञायाः तिरस्कारः निदतसा म्यादि साकार्यप्रधानपुरुषयोवतिवेकन
कमत्ररेकत्वितरेचिते २१ नदभिसावरभूतानोयुष्मामसाहमिति वैषम्यनकृतद्विसादिकेभवति तेषा
वयस्यसुत्ररेषात्वयः इवः जाडवेषास्यविरातेयोर्दतभूतयोर्दिसापीपटीभवति २२ यस्मिन्निवहोयस

कामहेत्प्राप्तिमानेवाम्यपरस्वविधीयते ४

कारयोक्तव निदभिव्यानमस्कारस्यकारार्थकत्वेन च प्राधानपरयोक्तवप्रतिवेकेनकल्पिते २१
द्विसातुदभिसावेनददवाक्यकार्येण वैषम्यनिदभूतानोमसाहमितिपार्थिव २२ यत्रिनदभिसा
साकार्येनदथात्यागिकोवर्थः तद्यानयस्यैवजलादभिसानोवित्त्वान्नः परस्वदमकर्तुर्द्विसा
साकेवापिकल्पने २३ तस्मादेरानवेयेनविर्विहाभयेनवा सुहात्मानेनवापुण्यान्वथेविनेत
नेसशक्त २४ प्रागम

भिसानात्सवदेरस्यवथादुयुष्यथातथायस्याभिसानोनामित्ततोस्यपरमेस्वरस्यदिसाकेनहेतवाकेत्ये
कित्तकेवापिसुभिसानाभावेदुतःकेवत्यानः यद्वितीयत्वेनाभिसानाभावात् वैषम्याभावेदुतः यस्मि
न्नात्मानं सर्वोत्तमवति त्वरिक्तमितिहेतुतवाद् परस्यतिदमकर्तुःदिसाकेदेदकरोतीत्यर्थः २३ यस्म
दुवावन्निदादिकुर्वेकेस्येवासि तस्मादेनकेवापुपायेनयतसेनेवनिदादिकृतपापस्यथेवाद्यान्नापु
येपुक्रमित्याशयवाद् तस्मादिति सुप्रभिः वास्मिन्नेकेवापियस्मिन्नेवमक्रियोगेवत्यर्थः पुण्यान्वपर
तिशेषः तस्मादेवकपायेः पुष्पकनेनने २४ ॥ तस्यनमः ॥

तद्यद्विद्वान्प्रवेयः प्रेष्टव्यादयथेति, नत्रथाभक्ति योगो नार्थीति ३८, सुवृत्तः कौटः पेशास्तुतः अमरेण संतु
 मोदुः संवेद्यस्य प्रवेयः नोक्तः ३९, विद्यायाश्च उचितात् येव एतः पाषाणयोतेन प्राप्तेः ३९, तद्वेकाभादिनिमित्त
 पापदिव्या ३९, तद्विद्वान्प्रवेयः किमिति न स्वेपातिनः त्रीवध्यानाभावात्, पापमेव तत्र फलितमिव्यात्, कतमो

यथावेस उद्वेये नमर्त्य स्वस्य यथावित्यात्, नत्रथाभक्ति योगो नार्थीति ३८, कौटः पेशा
 स्तुतास्तुतः कौट्यायात् संतुम्भवत्, संवेद्यमयुषोयेव विद्वेतेन तत्प्रपत्ते ३९, एवं कौटो भवति साधा
 मत्र जईधरे, वेरेण प्रवृत्तया नमस्त्वसौ प्रवृत्तितया ३८, कतमो देवो दयात्वे दायया भवेत् संवे
 मनः प्रावेष्टतद्वेदित्वा न हवः तद्विद्वान् ३९, गोष्पः जामात्र धान्कं सोदवात्तै पादयात्
 पाः संवधात् ताम्भुः सेहाद्युभक्त्या न्यविभो ३९, कतमो पितृकुलः स्यात्वेकान् प्रकथय
 ति तस्मात्केनाप्यप्येव मनः क्लेशनिवेष्टायत्, ए, मात्तु संवेद्यः वेयोदनव क्लृष्टपद्वत्
 र्वदप्रवरो विलोचिप्रशापात्तदा क्लृते ३९, प्रथित्तिवत्वात् कौट्याः कस्य वा प्रापो दविदा
 साभिमर्शिनः अत्र द्वे परवाभाति हरेः नेकोत्ति नो भवः इह ॥

पीतिप्रुयं श्रीरविप्रतिपुरे प्रुयं सकोमासा संभवात्, भयादिभिः चित्रपत्तं पं वा सं मध्ये मे कतमो।
 श्रीसुके ३९, तदेवमिति दामप्रसात्कया सुक्ता श्रीरुकेषिसुपालस्य वेरात्तु वेद्येको देतवित्यपत्ताया
 तमेवमिति दामवक्त्राद्, मात्तु संवेद्यः निपसात् प्रथितो ३९, क्विदाको अमित्प्रतिप्रुयं भवतीत्या
 अत्र वेद्यः अनादरात्पीयारवक्त्रं संभवात्, भवो नम ३९ ॥

असंभवमेवाह असदेतुभूतः शकतेर्देहेदियासमिहीनानां सुहस्रसमपरे हाजाभिरथ प्राहुर्नदेहसंवेदने
तदाप्यात्माप्यात्माहसि ३५ ३५ कश्चिभूतः सनेदनादयः पंचवाषट्वाहायनाभियेषतेचभुवालाः तददा
भाययोते पूर्वयोमरी च्यादीनामपिदिग्वाससः दिशोवताः वातः शिशुनात्वा ३६ वासमपिवाहृष्ट क्रतः पुनः

देहेदियासहीनाचनेकंतपुरवासिनां देहसंबंधसंबद्धमेववाप्यात्माहसि ३५ नाश्टउताव
एकेदाप्रसंगः प्रवाचितोर्नोकेयदस्य सनेदनादयोमसुःचरेतेअववचये अथ संवषट्वाहाय
नार्त्तभाः पूर्ववासपिपूर्वजाः दिग्वाससः शिशुनात्वाहासंपातास्यसंयते ३६ अथापनरु
पितापूर्वपुत्रोकेसंववाहृष्टः रजसामोभोवदितेपादसुलेमपुद्विषः ३७ पापिपामोभोभेयोनि
वालिप्रोभ्यात्मास्यतः पूर्वशमीस्वभवनायतनेभिः कपोलभिः प्रोक्तेपुनर्जन्मभिर्वाविभिर्नो
जायकस्यते ३८ जज्ञातेतोदितेः पुत्रोदेव्यदावववेदितो हिरापकशिपुर्नोहिरापफालो
उजसया ३९ इतोहिरापकशिपुर्द्विधासिद्धपिता हिरापफालोधरोद्भवेविप्रतासोकरंरुः

तस्मैवाभितिवकारार्थः हेवालिशोप्रतोहेतोः प्रास्ययते ३७ वांपुत्रयोः विभिर्नवातिर्लोकायस्व
स्योनप्राप्तयेकस्यतो जावतप्रयेशापः समाप्यताभितिप्रवप्रोक्ताविमर्थः ३८ ३९ यरोहारेनिमित्तेतो
सुविद्यातीहतः ४० चसायवमा

द्विरापकशिवोवेधनसोमस्यपति । द्विरापकशिवः प्रथमिति धा सर्वभूतानामासभूतजनः समः प्रथमवपश्यती
 नितु प्यातयेन । अर्थात्तदेवोदिरहिते । अतएवभावंनेनसास्पष्टव्याप्रैदयमीः शसुत्रदायतिभिः ५० । विश्वसः
 सुतीः ५१ । अतएवतदेतन्नामिदर्थः तद्विद्वत्कथयतीयमित्युक्तकप्रयोगे समवीर्यमिति ५२ । अतएवके-

द्विरापकशिवः प्रथमं प्रकृतं देवप्रथियं । निघोस्वरकुवेनासायातनाः स्युद्देतवे धा । सर्वभूतानाम
 भूतेषुप्रशातेसमदपीने । अतएवनेतसास्पष्टनाशकौदेतस्यमैः ५३ । ततस्तीचलसीजातिरुक्ति
 याविश्वसःसुती । अतएवः केभकृणीसर्वलोकोपनापनी ५४ । नवापिनासुतोभलभ्यहनस्यपसु
 क्रये । नामवीर्ययोश्चित्तिसाकीदेयस्यतासुमी ५५ । तदेवविथीनातोसासुसुसुतीनातव
 अथुनाशापनिर्भुतीकसचकहनासुमी ५६ । येनप्रवेयतीत्रेणाधानेसासुतसात्मता ५७ । तीप्रवे
 केपापेजस्यतुर्विसुवापती ५८ । अथिष्टरवराव विद्विदयितेप्रवेकथसासीनससने इति
 मभ्यादयेनप्रकृतदस्यासुतात्मनः ५९ । इतिथीभावावनेसप्रमस्करेप्रथमीध्यायः । ॥

एतद्वत्संज्ञोययोः तीतयोः ५० । अतएवतदेतन्नामिदर्थः ५१ । येनकारणेनप्रकृतदस्यासुतात्मनासुसुती
 कचित्तयेनदधिकृतीतिशेषः ५२ । इतिथीभावावदीयिकायोसप्रमस्करेप्रथमीध्यायः । ॥
 राम राम ॥

श्री-
भाषा-
टी-

यथापि शोके हेतुविना शोकावशो कश्चिदपि मृतं तं प्रेतस्य मृतस्य येनोद्यवालो योऽयं २८ अकारमनसमपि यथा
त्यस्यिनाः २९ विप्रौर्गो वचनयं कवचं यस्य विप्रतापि काभयतापि सानस्ययस्य शान्तेतापि भिन्नेरुदयुयस्य मरु
जावकूनधापि भिन्निमं ३० प्रकीर्णः केरायस्य भसो वशिणीयस्य भसा संभेलादपी दकदपी हीयेन न

ब्रह्मसुदाहरेण्डीमपिनि हा संपुत्रानये यमस्येव संभुसो संकटं तं विवेकधनं ३१ अशौभरेषु भूरासुसुय
कवचिद्विजयः सपथे विद्वान्प्रदेसानयं कासुपासने ३२ विप्रौर्गो वचनयं कवचं विप्रतापभरतासने ज
यविभिविदुदयं शायानमस्तुपाविसं ३३ अशौर्गो के सोधका ले वमसादएदकदस वनः कवचु
रौभोने किं प्रायुयं प्रमेस्ये ३४ अशौभरेण्डीविधिनातया कानपनिमिदियाः प्रसमीत्यः सिद्धः
कृतः सानाथिके प्रमेस्ये अशौर्गो सुहृन्त्यदयोः कयापत्सु ३५ कदमदस्ये दीयिमां प्रियं कमे
मिर्वस्य प्रसौ कवचं कमारुपिः विसृस्त के प्राभरणाः प्रवेत्तया सनेत्यं काकं दनया विनेधि
रे ३६ अशौविधाजाकरोननः प्रसौ भवापुगीते एमगो सेरीरप्रो अशौभरतामसिसिद्धिः
प्रवक्तव्यं पुनयेन अशौविदुर्वनः ३७ ॥

असा संभेला तने सुखं भोजं यस्य किं वया पुथं अजस्ययस्य ३८ तस्य पादयोः यत्तु मीपे प्रा सं मेतत्तु अप
नया ३९ ॥ ३९ ॥ विनायमेकारु सु हीरविद्याभी ॥ अकरुतात्वेकारुः नृप्राभरो सवदपीयेन प्रहाती नो न
मिनः ॥ अविधाजाकरोननासुधी विदुर्वनः ॥ कृते मीयन्वयः ॥ ३९ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

मया सुखं भवेन्नदिना वयं कथं स्वामभवे मर्त्ये यथाहः । हेवी रयजनेयस्यसितवने अकृया नम उ गम भेत्तु व पादयोः
 उग्रं वा कुर्वती नो मन्माकेदिवादि । अहः । निहृता रेवा काये न पने असीतससा लले प्रजितरु । यदिल्ले विने वेदिरोर
 मेस्युप्रये मेस्युप्र लघः । योज व स्वभनेयो वया नो ममः । तासाहः । अहो वत्या दिना । २५ । अयस्यस्य मर्त्ये धि सा मम पि

त्वया ह्यनसो न वयं मही पने कथं विना स्वामभरा प्रमेवने । असा प्रया नंत
 नवीर पादयोः । अश्रु धती नो दिवा वयस्यस्यि । इहः । एवे विन पती नवे
 परिपुस्यते पति । अविहृती नो निहृता मर्त्ये को संयवर्तत । २५ । तया
 ह प्रत वेधु सो व्या म् । य परिदेविने । आहो नो नाल लो भूत य म् । मयस्य
 पासातः । २५ । यस्य वाक । अहो । अमी पो वयसा धि का नो वि पृथपती
 लो क विधि विमोहः । यम वन ल प्रयाते म उ ध्ये स्य य म थ म् । अविशो वे
 त्वयार्थे । २५ । ॥

लो क स्प विधिं लक्ष्मण इति । को न विषयता मपि विमोह मे वाह । यत्र यसा व सता र्थानः । मये वसा म
 पाथि रो वे ति । अ उरुं लो पी तासु । अयता रो विधुं ता निधु क म ध्या निभारत । अत्युक्त निधना मे वत वसा पति ।
 देवं नेति । किंच । अयमपि सथ म् । मनेन सह सभा नो न् । तुलना ता अमी वे धी तया भूतस्यपि । इह ॥

ननु विवेकस्योक्तं ननु प्याहासदि कर्मस्य प्रवेष्टव्यः साधेनेत्यत्र यादृ यत्कलिंगाचारिणा नित्यः तदभिमानकमासा
 ननु विना ननु च ननु सत्कर्मनिबन्धनेत्यत्र हेतुर्भवति तत्रो विपर्ययः देहधर्मभाज्येतनः के प्रजापुत्रोऽपि ननु प्रजिना
 भिक्तने विहीनप्रियतो येमायायो गोविषयकारिणायया प्रत्यनरतिरिधान परमाधीर्यपी ५७० ननु सत्कर्मः स्या
 दो ननु त्वाधनो कः तत्र सत्कर्मनिबन्धने मायायामयत्नेन प्राप्तं ननु हेतुर्भापिनः समुत्पन्नमेव च वेदोऽननु साहाय्यि
 तपोविद्याधनो यमभिविद्येयः जीतोक्तोऽपुत्रोऽपि यमसुरादिप्रपी परमाधीर्ये हेतुवचनेति यत्तज्ज

यावत्तियानिनोऽप्यान्तावत्कर्मनिबन्धने तत्रो विपर्ययः के पो नु यायो गो उवाचि ५८ वितये
 भिविदेवेत्येयं तु गोपुष्ये हेतुवच ७ त्रय्यामनोरथाः स्तमः सर्वमिदिवकेसुषा ५९ ननु यमि मनि म
 नानु प्रोवे तितदिदः त्वा मया उवाच ननु कर्मभावाः गोवचमिति ५८ तत्रो विपर्यये कश्चि
 यमि गो विमितो ननु ७ वितमत्ताने विद्येत वीपलो भवत् ५९ कुलियमि सुवेन रवि चरत्तमद
 वचने तपोः कुलियमि सदा सा सत्कर्मवच लोभिता ५९ सा सत्कर्मवच को मासा द्विषोऽननु येषिता
 कुलियः मोतथापजीनि रीत्य सुशतः वितनः सेतोरक ननु लपसाः लपसाः पय देव यत् ५९ ॥

तत्र ५

तत्रोक्तं यादृ यत्कलिंगाचारिणा नित्यः तदभिमानकमासा ५७० ननु सत्कर्मः स्या
 यदे स्त गोपि प्रो नु जो हेतुवचनेन वादः तत्रो विपर्ययः के पो नु यायो गो उवाचि ५८ वितये
 ननु प्रोवे तितदिदः त्वा मया उवाच ननु कर्मभावाः गोवचमिति ५८ तत्रो विपर्यये कश्चि
 यमि गो विमितो ननु ७ वितमत्ताने विद्येत वीपलो भवत् ५९ कुलियमि सुवेन रवि चरत्तमद
 वचने तपोः कुलियमि सदा सा सत्कर्मवच लोभिता ५९ सा सत्कर्मवच को मासा द्विषोऽननु येषिता
 कुलियः मोतथापजीनि रीत्य सुशतः वितनः सेतोरक ननु लपसाः लपसाः पय देव यत् ५९ ॥

तत्र ५

होतीं च तस्य तस्य साक्षात् प्रतीत्यनगदिधि। आगत्य विस्मितो न संख्यतः सवरावरात् । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 दिपयैवना प्री केन प्रविष्टयो नापनाय यत्कृतवान् तस्य हिरण्यकशिप्रियादिना । अथ विद्वदं प्रविष्टयो न
 एक रात्र्यपकमेव राजानेवोधि सत्कर्म मेकत् । १. अथैवसा ह्यनो कहेराजकां

आनदभ्युक्तः हिरण्यकशिप्रियाद्यजवेयसजसमे । आत्मानमप्रतिद्वेदमेकसामेवोधिमान् । अत्रे
 ये संवरं प्रोक्तवान् यः परतकारुणिकः । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 वेत्तसेवर्तकीं शोभतिः । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 मोक्षि स्वये मयः । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 सचासुः । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 राः । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 तस्यैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 ये परि।

सु

तस्य नो दीपितिभिः कंतिभिः संशुभिः रविभिः प्रलयकर्ता त्वात्तु यकेरुत्तरे प्रीये सुत लिताः संतो वि।
 चेरुः भेदेताः प्रवः स्थानि स्थानि भेदिने र । विद्युर्गानितः सर्वतः प्रसृतः सन् य इधिरद्विभिसुमवि।
 नाभुञ्जन्ति ५६ तव वलिदाराः करप्रदाः इलाकविपारति । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां । अथैवसा ह्यनो कहेराजकां
 वाधिपावतरे ओशति संवो यने प्रविष्टयो नापनाय यत्कृतवान् तस्य हिरण्यकशिप्रियादिना । अथ विद्वदं प्रविष्टयो न
 एक रात्र्यपकमेव राजानेवोधि सत्कर्म मेकत् । १. अथैवसा ह्यनो कहेराजकां

राम " राम राम "

श्री.
श्री.स.
१५

सदतीः सदस्यः ॥ १५ ॥ अत्रिंशत्तमपि कर्तव्यो जीर्णव्याशाः सर्वव्यसः ॥ १५ ॥ अथो देवाः तत्र इत्युक्तो धिमा इत्यर्थे धिनस्युना ॥
सुव्याजने यत्र पत्रवित्ते चित्तु गित्तेनास्येन यद्विष्णो यस्मिन् अथो यथिस्मयः ॥ सर्वलोकापालः ॥ उच्यते ॥ १५ ॥
पाणिभिरुपासत विभिर्हीसा विष्णुः देविनायदस्य अथ भूने उपासत प्रकानमाह जय विधि ॥ १५ ॥ १५ ॥ तस्य ॥ त्र्येन

१५

वत्स्यस्य सीपु पवपति सदतीः सदस्यः ॥ १५ ॥ अत्रिंशत्तमपि कर्तव्यो जीर्णव्याशाः सर्वव्यसः ॥ १५ ॥ अथो देवाः तत्र इत्युक्तो धिमा इत्यर्थे धिनस्युना ॥
सुव्याजने यत्र पत्रवित्ते चित्तु गित्तेनास्येन यद्विष्णो यस्मिन् अथो यथिस्मयः ॥ सर्वलोकापालः ॥ उच्यते ॥ १५ ॥
पाणिभिरुपासत विभिर्हीसा विष्णुः देविनायदस्य अथ भूने उपासत प्रकानमाह जय विधि ॥ १५ ॥ १५ ॥ तस्य ॥ त्र्येन

कथयामा ॥ १५ ॥ १५

यद्दत्तः चरंतिस्म रत्नाकनने वाह खनेति ॥ १५ ॥ आर्कोडे कीडा स्थाने कुशाव ॥ प्रथमसादी एव सर्वलोकापालः ॥
त्यामोष्ट पामिधा नत्तु याम् न वरिण ददनो यथदी नैवृदयार ॥ १५ ॥ १५ ॥ १५ ॥ १५ ॥

१५

नवदिके लखि वेकं वसुचित पाशवला आमिषा मभिरावेन वायुस्य मया चित्तया इन्द्रो वसुनिष्ठा। इत्येकः कुङ्कु-
 लः सन् मनुवकाय नवे सा विने मयै लज्जका न ॥ ४५ ॥ के सरी कृत्वा मभिराः तेषां निवेतः अस्पष्टः सिंहायः पुंरायाः तेषां
 यः सपिदः तेषां मयै लखि तेषां पुत्रा आभी सिने विषिमी लिते इन्द्रो वसुनिष्ठा ॥ ४५ ॥ आत्मनः परोनिर्हृति नववदुःखे

कविदुःखनिवेकं च विनाशवसुवेतवः कविदुःखनिवेतवः इन्द्रो वसुनिष्ठा यत्र कविनः ॥ ४५ ॥ नंदनिक
 विदुःका विनाशवसुनिष्ठा कविनाः कविना वका पुत्रः तस्यै पुत्रकारण ॥ ४५ ॥ कविदुःख
 कः सुमरी मास्ते से सपिदिनेन ॥ अस्पष्टं वा कानेन मलिना सीतिनेलपाः ॥ ४५ ॥ सुप्रमत्तो क
 यदा रथिंदो निवेतया किं वरसे बलं वृथा ॥ तस्य नो निर्वृतिमात्मसो मुद्रुर्हः संवदी नस्य मनेः
 मे सथाता ॥ ४५ ॥ तस्मिन्सा भागवते नदाभागे मया लनि दिवस्य कथयत् तानन प्रकरोद संसात्म
 वे ॥ ४५ ॥ सुधिदि रउकाकाः तेषां पतदिका मोवे दिनि नववदुःखे ॥ यदात्म ताये सुधा
 यपितादात्सा भवे ह्ये ॥ ४५ ॥ पुत्राधि प्रतिकुला मया विनयाः पुत्रवन्म
 लाः ॥ तेषां मने शिलायै नै वात्स मयै यथा ॥ ४५ ॥ यत्र

नवदी नस्थापि मनवः शसं पां त्रिवधाने ॥ ४५ ॥ अचं द्रोत्स करोता ॥ ४५ ॥ अथ मा ध्यायीते एतमे कार्यसा
 नि विष्णयव पुनः एतानि देवर्षे इति नव नवः नवाक्य मिति काः सायये वल्ल मदात् ॥ सायोः द्रोत्सु नवाक्य
 र विद्यन् ॥ एतदेति ॥ ४५ ॥ एतले भे तका दिपेति अवे त नैव कर्षेति य परः शत्रु विव ॥ ४५ ॥ ॥ ॥

परपरोतिमोसमाहिताः पवित्रिणिमाः हासमेवाह बुद्धिमितिः ॥ ८ ॥ विलापलोभापवनेरेतुभूतेः ननु नरे क
 त्तोकोपरेः सास्येनयाविप्रतिकेनेनेसो नरेणाम्बुतेः ॥ अहेसुपुहमा नीतोः त्पुनसास्यो न प्रातिकृत्यन
 म्येतव ॥ १॥ १५ ॥ अहो सायासो हिता अवेतोसावा लिबतोयात्रये ननायठ हपयः ॥ स्वसुमिप्याभिविनेयो

नारदकावः ॥ अत्रापुवत्रिपदेयः परपलसमाहिताः अहासुवृत्तिर्नासांभिघतेपरबुद्धिभिः ॥ ९
 सम्यगिवचार्योनाकालेगुरुयेदेहितानिभिः ॥ विसुपलेप्रतिकेनेभिघेनास्यधीर्यथा ॥ ५ ॥ गृहमासी
 नसाह्यप्रकासेदेवयात्रकाः ॥ प्रशम्यसुलपयवावासमएकेनसामभिः ॥ ५ ॥ विसप्रकाहभरेने
 सस्येकस्यमासयाः ॥ वापानविकृतसाभ्यमेसुवृद्धिगुपर्ययाः ॥ १॥ बुद्धिभेदः परकृतकतोहीनेस्येता
 भवतः ॥ अयपनोस्येतकामावातुगणाकनवेदने ॥ १० ॥ अज्जदउवाव ॥ परः स्वसु
 त्यसद्वाहः प्रेसीपुवृद्धिर्विभियते ॥ अत्यप्यत्रयास्योहमितिभेदगताः

समायत्यालयाः विमोहितपिपाहयः सती ॥ ११ ॥ सम ॥ ॥
 तस्मभ्यवतेनमः ॥ सयदाभुवतः ॥ ११ ॥

यस्येगुयामाययेवकृतः ननुवासरः ॥ अतप्यत्रयाविमोहितबुद्धीर्नाभवतामेवदृष्टः ॥ अतममतस्येघवि
 त्यमायेखरायनसंघः ॥ अहोहितमेतस्यसपमितववृद्धिभेदोयतोजातकथयेत्यालिमः सवः ॥ तस्यसोरो
 देवेसुत्ररमाह ॥ अविविभिः सभावावेयदाघनुवतः अत्रहोभ्यति ॥ तदापसुनामिववृद्धिभेदिगतास
 नामिप्याविषयाभिघतेः भिज्ञानविस्तुभवति ॥ १२ ॥ ॥ अतम

श्री-
श्री-
७

भेदस्यासत्त्वदर्शयद्वाह सपुषपरस्तसैवसः परवृत्तिवस्रविने किमिनिवृप्यते प्रकृतैततयतः यम्यवसैवितिक्र
सापोवसादयोपिसस्येति तवदेतः इतरस्येदुर्गुतनत्रुक्तमसाप्रुववितनसेतुवगनिचयस्यसः ॥ ११ ॥ नप्रनिवि
कारस्यकयेवतिभेदकनेतवाहः यथाअथासाहआकयेस्यायस्कीतस्यसमीपसयमेवअसति येतसःवक।
याकेःसविधिस्वतःतोमात्रसवाहयइकयेतिकस्यतपोदावाहः कलमेतदिति वक्तव्येनेदव्यर्थः ॥ १४ ॥ शतसं।

सपुषाकासासुवेस्युद्विभिद्विप्यवाप्रकमलोविद्वप्यते सस्यतिपुदमनिवेदकादिनोवसादयो
श्रायभिवतिमेवति ॥ ११ ॥ यथासास्ययवेवसायसयकासायेसविधा त्रयाभेभिपनेतवसुक्रपाणि
येदकृया ॥ १२ ॥ एतवदुस्यवायोसायिनसमहासतिः त्वेभिस्वस्यकपितासटीमोरात्रसेवकः
॥ १३ ॥ आनीयतावेवेकमसाकवयप्रोक्तः ॥ १४ ॥ नोमात्रस्यदुर्गुद्वस्यतयोस्यादिनोदमः ॥ १५ ॥
येसवेदववनेसातोयेकेटकृमः ॥ यन्मुलाव्युत्तपरपोर्विकोनालाधितोभक्तः ॥ १६ ॥ ॥ यम
भारद्वराय

वकपारापावावांसधोवतर्षीः दमोरेः ॥ १७ ॥ सस्यदुर्गुद्वेः वदितरक्तः शासेप्र उर्गुद्विनेहेतः कर्मस्यसारव
साहाहेतोमाहः ॥ १८ ॥ तन्नातःतवाहः ॥ १९ ॥ देवोसापवर्षेदन्नुसातःतेषावनेअयेकेटकृमसतलोमात्रः तदेकाह
यस्यदुर्गुद्ववदुपसुलोन्मुनेपरसुस्यानीयस्यविकारयमभक्तपवकलापितः ॥ २० ॥ मातृमिवाचरतयथाप
रयोः ॥ २१ ॥ यममेवदुर्गुद्विभिनिद्वेः ॥ २२ ॥ साहायेतविनासभवानत्रयावेविसादेवस्यसकदेहेतोसात्रस

वर्षाशा ॥

परेरे सुने पुत्रः सखादि तत्र नाम मेयस्य नमिन्व, त्रिंशत्प्रकारानि कालानामः तत्रेतेषुः प्रहृष्टिगिर्विकारे धनिर्
 तेषु धनिषु ये भवन्ति निरतिशयैः सुखैः प्रीतिस्तस्मिन् सुखो लोकमधिष्ठियेति ॥ पञ्चमत्रे परे सुपुत्रस्य निर्वैव
 स्वसत्किं याम हो सुखारं वत् ॥ ५५ ॥ ५५ ॥ अग्निं वाः कृत्वा रयः प्रवक्षन्तानि विरिषुं गारयः तेषुः पात नवतिः
 अकटादि सुखैः श्रेष्ठ ॥ ५६ ॥ पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः

परे सुपुत्रस्य निर्वैव स्वसत्किं याम हो सुखारं वत् ॥ ५५ ॥ ५५ ॥ अग्निं वाः कृत्वा रयः प्रवक्षन्तानि विरिषुं गारयः तेषुः पात नवतिः
 अकटादि सुखैः श्रेष्ठ ॥ ५६ ॥ पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः पर्वतात्कसरीः

त्रने कर्त्तव्यं पद्यत न प्रापना वा क्रोदि सार्थः ॥ ५५ ॥ विंशतिमेव ह, यस्मिन् विंशतिमेव वा सायुष्यं त्रयं यथा।
 अर्चयित्वा क्रुः अकटं रयं कारं रमि चोरे वी ५५ ॥ अविद्वेवर्तमानो वि कुन्तो ज्येष्ठ जटु धीः त्रिभयवित्रः
 मेघनाथस्य स्यात्कथा त्वै कानि स्मरति ॥ अर्चयित्वा रयं स्यात्कथा त्वै कानि स्मरति ॥ अर्चयित्वा रयं स्यात्कथा त्वै कानि स्मरति ॥
 तः सयथा तयो रयकार मवि स्मरे स्त द्विपुं विद्या विवस्य वि स मे कान रमापतः न हृतयं दाम्भवापि
 त्वा गेह हतः सुनः शोपः अकमिरेति ५६

पञ्चमः अथ चतुर्थः सप्तमः । तन्धिषाद ए रणाथः । त्रीशर्थः ज्ञान चरितः । कुनोऽस्यै र्ज्ञानं च सरेरिति च । ५२॥ तेषां
 निरुत्तमस्य सपत्न्या दिसु वागो वि दानः ॥ ५३॥ तद् दानास्य भागी वि ते वी हिते च न ह्यपि ताभी ये मोक्षो नावासा रे ॥ ५४॥
 तस्मिन्नेव युक्ते ह्यदयसी वागो वृत्तेः ॥ ५५॥ इति श्री भागवते सप्तमस्कन्धे षष्ठोऽध्यायः ॥ ५६॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः
 प्रथमोऽर्धे सवालानाम् । अथ तस्य परे तत्र नाम लो क्तव्यादिषाम् । निरर्थकक्रियानामेवाप्रथमं यमं भावतो

यदा कश्चि पराहृतोऽहमेतीत्यकर्मसु । तद्यस्यै र्ज्ञानं सप्तमोऽध्यायः कृतं चरितः ॥ ५२॥ अथ तान् स
 पत्न्यात्तानां प्रत्याह यमं तावथः । उक्तवन्निदं क्लान्तिसाकं पृथक्प्रदं सन्निव । ॥ ५३॥ तेषु तद्द्विरवात्मवि
 मुक्तयोऽपपरिहृतौ । तस्मिन्नेव युक्ते ह्यदयसी वागो वृत्तेः ॥ ५४॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः
 दयस्य नामः । तान्नाह कुरु लोके मोक्षदा भागु वृत्तिसु वः ॥ ५५॥ इति श्री भागवते सप्तमस्कन्धे षष्ठोऽध्यायः
 अथ चतुर्थोऽध्यायः । श्रीमान् आचरेत्यादौ धर्माभ्यागु वृत्तौ विदुः । इतीमं सा प्रथमं यतः
 पञ्चमं सप्तमं च । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

प्रथमः सद्युपाहयर्धे भागवतं कर्तुं २ । श्रीमान् इत्यादिना इहेव सा प्रथमं सन्निवृत्तौ चरेत् । यत्ने र्थ
 दमेतत् । तत्र श्रीमान् एव यतः तदेव प्रथमं यत्ने र्थे भुजिज्जानायेत्यतः । इतीमं तत्र धर्माने वाच्यं च । अथ चतुर्थोऽध्यायः
 यासां प्रमादवृत्तौ तेषु नेका स्यात् । तत्र भागवतानेव धर्मानां वरेदित्यतः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः ।
 अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः । अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

पुन्यमक्षीकरोमीमाह विज्ञासिद्धिरेवमभिधिविहंशुतोपुससःपरविज्ञदत्तः पुन्यमकलवापोरहवदिपादिद्वे
 दोषेयव्यविद्वार अथापु-अपतामनापममपरविनह्यम्यव ॥ तदेवेकाग्रिद्विप्रभाविद्यादिसाभिःशुकेकतप
 यादिनेप्रकासिप्रप्रमज्जसवेनन्यायसेमवमुपसेद्वरति विद्वानपीतिस्वलाकावालयपयमजीयनकरीतिदिना
 विमुक्तयेयतयाविद्याधीयतसः अभिनिवेशमेवप्रपुपने त्रवेदतःयदिस्वीयमित्येपारक्यमिरमितिभिजेभा
 वावाशस्यसः ॥८॥ तस्यस्योत्तारएवमलावताचयर्वावावरेदिसिद्धेत्तस्युपसेद्वरति यतःकश्चिदपिसा

वित्तपुत्रियाभिविदिहवेतविहंशुतोपपरविज्ञदत्तः प्रयेहवाथाप्यजितेदियस्तदशोतकामोहने
 कृतेवी ॥७॥ विद्वानपीत्येद्वनाः कृतेवंपुन्यमस्वलोकायनकल्पनेवे यःस्वीयपास्तपुत्रिभिजसा
 लनामद्वयमेतयथाविसुक्तः ॥८॥ यमेवनासिद्धावृत्तविद्वान्दीनः सासाजानमलममार्थः
 विमावितकामदृष्टोविद्वारेकीदास्तुतोयमित्येनिसर्वाः ॥ तताविद्वान्परिहस्येदेव्यदेयेपुस
 सेविधयात्मकेषु ॥ यमेतनरायामादिदेवेससुकसेनेविधिमेपवसे ॥९॥ ॥१०॥ असापवसः

॥

मानेनोचितंनससर्थाः ततःनामयथासुपेनमल्लोकोतसुत्रेयाज्यः ॥ असासर्थाहेतुः ॥ अर्सेदीकोलंपरः
 अतःकर्मोदृष्टियासासासाविद्वानेकीदायोविधिहेतुदीदास्तुतः ॥ विद्वानसाधनमात्मनेयतसासाकीदास्तु
 तःसहयनेयः ॥ किंच ॥ यनयासदिगदः सुपुन्यातल्यविसर्गः प्रकादिद्वयोभवति ॥७॥ विद्वान्द्वयःसा
 सोयविहंशः ॥ यदोषविद्वान्प्रतीयेनरायणसुपेनेत्यन्यथा ॥ यसात्तपकायवर्भाद्वियतद्वहे ॥८॥ ॥

अथः केनमेतन्नवद्वयसामनेतज्ज्ञानिनायोपयुक्तस्यैवसर्वमप्यस्यैवमितिपुनश्चकः स्यादितिभोकायपिनमेवर्षाद
 त्यादपमेहीतिवपितानेहेतः कृतमि कृतान्मिनतयथेदकु मीतिभोभोक्त योयत्त एवमेवाहवप्रपयतिभोभोक्त यो
 यतेइतिभोभोक्त एतत्प्रवृत्तपयत्तयेनस्यविद्ययाः नवमिर्भलाः स्यादितिपुनश्चकः तद्विद्यते इतिभोभोक्त चद्वययोपयुक्त
 न॥३५॥ किंचयद्वययन्तकल्पः अतःसेकस्मिन्मन्विषयमेवपरीनेफलप्रभोत्तंभवप्रपयामादि॥३५॥ तदेवदशी

एवेदिलोक्तः कृतमिः कृतान्मिनतयथेदकु मीतिभोभोक्त योयत्त एवमेवाहवप्रपयतिभोभोक्त यो
 कयेप्रभतजानसत्रये॥३५॥ यद्वयद्वयकर्मणिविद्वन्नाय सक्तवदः कृतमेवो विषयसामनोप
 विदतफलम॥३५॥ सूर्यायः यमीनायसकल्पइदकर्मिणाः सदाभोतीइयत्तः समनीहायाः सखा
 वृतः॥३५॥ बोभाजानयमेकायेर्षदर्थमिद्वयकल्पः सवेदेहसुपात्रनेकाभेदनेयासुपेतिवः ध
 किंस्यवदितापयलरागावथनादयः तात्त्विकीप्रायाजासास्यसुत्यासासमनास्पदाः ॥३५॥ किमे
 तेरात्मनःप्रकैः सहदेननखरेः अनर्थरखसकाशेनिशानंदमहोदयेः ॥ ३५ ॥ रामायी ॥

वन्तिशुभायेति ईद्वयद्वयक्रियाक्रिययाज्ञायः सर्वमनी इयाहेतोस्तुत्पेताहृतेत्याप्रशोसीन् सरिद्वयाः स्यमा
 सोत्यन्व ॥३५॥ किंचकामानभोगावधेविषयैः कर्मनिर्वापारक्यः स्यादितिभोभोक्त योयत्त एवमेवाहवप्रपयतिभोभोक्त यो
 किंसुदेहान्त्ववदिताप्रयत्यादयोममतादिप्रयाः पावत्याइतिवक्तव्ये ॥३५॥ किंचस्यैवप्रकयाप्येवम
 किमेनेतिव्याहः॥३५॥ किमेनेतिनि ॥३५॥ ॥३५॥

इससदेवामस शर्वेभर्ता विनिर्वाणिवत्परीवि रताराणि च आदीनितपुत्रय प्रवेकाः शम्भो नमो नैर्विशचित्त
 देवदानवभयवत्पुष्यमीसोसमानस्यागतः सप्तमिनार तिष्ठतीतिवाचयः ॥२४॥ नदादिर्भा वप्रथो जनविमपथिर्की
 केतेनसहृदेवस्य प्रदुसा हसप्रभिः यायागामहासायादिः कहरिागमिष्टेन वेष्टो नयः सत्य देतः सतः चित्तितः
 तथा प्रवचन किं चित्पादिनेव तु वचनभ्यतदिचयः ॥२५॥ नदासो सरोरसि हसो नसि दीशि पित्तः सत् ॥ २४ ॥

महापुराण

इयसदेवसर्व विनेतरा प्रथ प्रवेक विराचित देसदा नर्वे ॥ २४ ॥ प्रायेणमेवैरु विता रुमायि नावथः ।
 सरोनेकसुअथनेकिः एते प्रवेकस्य यतहृदा प्रथोनदुसिरे प्रविदेवकमस ॥२५॥ प्रसुति तोडी
 यनितः पत रासो यथासि हो नसिसोसुवसथा नददि विनेरुसुसज धोयि सतुन सयो उ प्रपपि
 वतसः ॥२५॥ नतोपि यथाभ्य हनु जहासो रथान् सि हे मादयोह वेराया नै विक्रमतेसरादेवादाप
 रोमहास्येनाले सतो यथा प्रहीन ॥२६॥ सतस्य हरोत्कृन्तितः नदासो विप्रो प्रतो यद्द हि यैरु
 क्ततः प्रसाधनयेत रु लोक सो सुवा धनक दाभार त सर्वे विषयाः ॥ २० ॥ तमाय नमः ॥

सुलितः प्रहसिभूत् सत्प्रथामपिसु प्रजापोहो यतिरस्यतमोम यम्या र्पनेवृष्टि चित्रं नभवति नवेदतः
 यो रविः प्ररा सरथा दी प्रलय कालीनेतमः व प्रहो अपि वत तस्मिन् ॥२५॥ विक्रमतेससतात्प्रहवेत ॥२६॥
 ह साध त्वास्मि तः विस्ततः नदासमनादेवाः सर्वे विषयाः प्रसाधनयेत रु लोक सो सुवा धनक दाभार त सर्वे विषयाः योते
 त्रिदियात्त नद्दा मेवो नपिताः सतः ॥ २० ॥

देसवधं च पुनस्तत्र द्वयं कालोपसाह दभ्यां सदाभिरव प्रताः प्रकंपिताः घटाद्युतनवर्षीयेन तस्य दृष्टादिसुसंरोधिये वर
 तवित्तं सुतस्यभाः प्रभवदित्तोभाः दिग्भिः दिग्गताः ॥ इत्युत्तरस्य सदाभिरुत्तरात्प्रतिविमानाविति ॥ जेकसाया
 ज्ञासतीत्यात्पत्तं सस्यनाजप्रकथं एतदुत्तरं ॥ इत्युत्तरस्य सदाभिरुत्तरात्प्रतिविमानाविति ॥ जेकसाया

सदाकृतान्तनादाः परापत्तनादास्तदृष्टादिसुसंरोधियः ॥ संशोधयः स्यात्सदाविशुक्तभुविर्हृद।
 भीतादिविभाविचक्रुः ॥ ३३ ॥ यो सस्यलोत्तरविमानसंज्ञायाजीत्सर्पनत्मा कयदानिपीदिनाकिलः
 समुत्तरस्युत्तरं दसातने जससिकुक्क भोत्रेति ॥ ३४ ॥ जतः सस्यत्वात्पविष्टसुत्तमेत्त वासने सभुत्त
 त्तमिचिभु ॥ प्रसन्नितदेरयस्यस्यस्यो प्रवेद नृत्तनसभाजकस्यना ॥ ३५ ॥ विश्वाम्बलोक्तप्रयमत्तकत्त
 रंतमादिदेवेद विगाहनेस्ये ॥ प्रहर्षेनेनात्कलितोत्तनासुहः प्रसन्नवर्षवत्त प्रः सुवर्षवः ॥ ३६
 नदादिमातावलिभिर्भवत्तलेदिदत्ततोभं कलमासना किभाः ॥ सस्यनकादेदुत्तयोष जत्तरेगथर्व
 सुखेनेत्तर्षयः सिधः ॥ ३७ ॥ नत्तापचन्यविशुयावत्तं दगिरिशादयः कथयः पित्तुः सिदावि काथ
 वजरोरताः ॥ ३८ ॥ सनवः प्रतानापतयोरोधवीत्तरवारताः ॥ यत्ताः किंप्रुत्तयाभूतवेतासाः सिदकि
 यराः तेवित्तुषार्पदासर्वेत्तवेदकसुदादयः ॥ ३९ ॥

विश्वाम्बलोपिचक्रुः भाननमेवत्तवल सितोक्षेराद्यः ॥ प्रतियोदायेन ॥ ३४ ॥ जेकस्यस्यस्यसकत्तरेप्रियोत्तयेव
 उः ॥ ३५ ॥ प्रकथं सवेनेनत्तकनिताविचिकसितायानुत्तियाम्बोना नृद्विचक्रुः ॥ ३६ ॥ साकिनाविमानाव
 लिभिः सुहातामातका यददाः ॥ ३७ ॥ नेत्तरेवेत्तियाः शिषोषारसोत्तरेत्त ॥ ३८ ॥ रोधर्षयत्तरस्युत्तरात्तास्येव

३९

इदं सत्कर्मकं दक्षिणदिशाभः शुक्रवाद्यैः कृतं तत्र विद्यते अत्र तावत्प्रवृत्तेन सर्वेषां स्वकार्यस्य साधितं
 तत्र सिद्धं तदा इदं पुनः इति नैत्रोप्युक्त्या प्रथितं तदा देवैः सर्वैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।
 तदा नः श्रेयसीति यावत् नैत्रोप्युक्त्या तदा देवैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।
 नैत्रोप्युक्त्या तदा देवैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।

इदं प्रकृतं ॥ अथा नीलाः परमभवतां कृतानां सुभागा देव्याः तत्रा दकं सर्वं तत्रा दं प्रत्यक्षोपि ॥
 काव्यप्रकाशेति इति मन्त्रोक्त्या तत्रा दकं सर्वं तत्रा दं प्रत्यक्षोपि ॥ ॥ ॥
 काव्यप्रकाशेति इति मन्त्रोक्त्या तत्रा दकं सर्वं तत्रा दं प्रत्यक्षोपि ॥ ॥ ॥
 इदं प्रकृतं ॥ अथा नीलाः परमभवतां कृतानां सुभागा देव्याः तत्रा दकं सर्वं तत्रा दं प्रत्यक्षोपि ॥

नैत्रोप्युक्त्या तदा देवैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।
 नैत्रोप्युक्त्या तदा देवैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।
 नैत्रोप्युक्त्या तदा देवैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।
 नैत्रोप्युक्त्या तदा देवैः स्वान्तर्यामिण्युक्त्या तत्राभवेत्तस्वीया एव स्वकार्ये स्यात् ।

एवं चैविके वनयादने सोषः संभवतीत्यर्थः । एतानीभक्तिं विना नायत् । किं विद्यते वेदेन विद्या इति प्रादिभिः ।
 वेदोक्तानामवधोदिषत् । एतद् प्राशुणाः । इति सुततः । विद्यादिभिः । अथ पुत्रं वरिष्ठं मयः । यदात्मनस्तु जातो जगद्गारः प्रथ
 मः । यद्यथा एतद्गच्छति । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष
 पुत्रं दातव्यं । इति । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष
 पुत्रं दातव्यं । इति । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष

विद्यादिषु सुतानुताद्विदना भयात् । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष
 पुत्रं दातव्यं । इति । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष

मातृगोमयीयस्य सतविषः प्राक्त्वा न भविष्यति । इत्युक्तं । अतो भक्तिर्यस्यैते सुतानुताद्विदना भयात् । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष
 पुत्रं दातव्यं । इति । अथैवमस्येवदसः । सुतं च ह्यसाम्पदं । इति विद्या नस्तु यात्यतस्तु पुत्रं वरिष्ठं । एष

तत्र स्मारे यथा भवति इति नान्य मयु यत्क व प सं सर यत्स्ये च यु व सुः स च सुतः साधु नो सीतो या र्थे यथा हतः अतः परं ज्ञे
 ये न स्या र्थे भावात्तेति यद्यत्त तस्य या व धे न साधुः किं तौ दे व त नाह हृषिकेदिने । परा परव कारि तीता न्य न प व जा
 न या ह स्या न धे न त स्य च त र दे वा ने । इति साधु व धि सी हे तैव । इति य ह के स र ता न ह वा द के तीथे न स्या जी ति वे
 न । न वा ह सी का च वि ह रि र ताः आ साः सेतः प्र ति ये ति जी धो य र्थे ह न प्र ती ले जे । इति न वा नो प्र न र्भ या वा नो
 य म अ थार या सी ति वे त न वा ह हृषि ति वि वि भ या व भ य रि ह रि प न हृष स र ता दे व भ य रि ह रि र्भ य थार ता

न वा हृष म सु म सर हृ र न । न या य सो दे न साधु र पि हृषि क स र्थे ह स्या । लो का च वि ह रि ति नि नाः प्र ति
 ये ति स र्थे हृ ये न सि ह रि भ या य न नाः स र्थे ति । १५ । न हृषि भे म् प्र ति वे ति भ या न का स्या ति हृषि वे
 न सु क र्थे र भ सी अ दे ह्या त । वे व सु नः सान ज के स र पी ह क र्ता ति शो र्भो न रि ति भा ह रि भि त्र का
 यान् १५ ॥

न कु य म सी र्थे । १५ । त्वे दि भे वि ह रि स्या सी ति वे त्र नाह नाह ति ति भो य जि न ते व स्मा र हृ यान् अ हं
 न वि भि मि क ये प्र ता न । आ र्थे य नि ह्ना व प्र क स ह प्र ति वा ती व भु ज री नो व भ स प्रो प हृ व या दे ह्या स र्थे ।
 ता य ति भ या न का पि य स्मि र्ज म्मा न । वे व म यः सु तो य स्मि र्ज न हृष व सु क न स्या न ल न ना र हृषः के स र य र्थे
 यो क र्त्त व प्र तो क र्त्त क र्ता य स्मि र्ज न न ध न ल व न हृष न स्या न । वि हृ दे न भी जा दि ति भा य स्या त । अ री र भि दे ।
 ती य रि भि दि ना नि व र्वा प्रा ति य स्मि र्ज । प र् व सु ता य धि ने हृषा द ह व ति भे ति । १५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ननु दास्येति ननु प्रहृष्टस्यापि सर्वथा यथावत्प्राप्तौ कृत्वा उः प्राः संज्ञाः परिहृत्यः तत्र हस्ते हं ज्ञासः कर्तुं भवेत् किं
 हन्तुं त्वीनामथास्य प्रयुगा नृत्तगतिविमहाः स्यान्नेन स्यति तर्जितक विन्महापिष्वाभीस्यर्षिप्रवरे नः यतिः
 स्यात्किं विद्योषे वा प्रयुक्तः सवत्कृतः ते यत्प्रयुक्तं न यो येषां भक्त्यात् एव हंसात् विवृतिः संसोद्युक्तम
 मोदकं येषु मस्य कृत्वा स्यात् हृष्टिपस्यत्वादि कृतो सातः विविचो वरीताः तस्य प्रयुक्तं प्रहृष्टाः तया चार्थं वीक्ष्यु
 त्तिदिवा हंसे प्रजापतिभ्यु वनरत्न्यदिभ्युतिः एते प्रहृष्टस्य भगवदुत्प्रेक्षणासत्ते स्यति त्वीनाम न यथा भग

सोऽहं प्रियस्य स हं प्रदेवतायासीत्सा कथा सवत् सिंहादि विंशतीनां प्रंतमित्युत्पत्तं न
 यथा विप्रस्यो हं गतिने पदं युक्तस्य हं संसंभः । एतं व्यासस्ये हं शाखा पितरोऽसि हं कर्मस्य
 कामदस्ये नित्यमजलोमी । तस्य स्य तस्य तिविधि र्थं हं ज्ञानसेष्टः तावदिभो न उभूनात्प्रयत्नित्वा
 ॥ १८ ॥

वहुणा नृवर्गिर्न तत्सु हं प्रजापतिभ्यः स्यादिति वा कथं र्थः ॥ तत्र प्रः सैः तस्य स्य तस्य नीका रो नोकेषा
 सिद्धं एव किं सहा स्यादिति तत्कृतान् स्यति । शोऽसि हं तस्य स्य तस्य विविधिः उ स्य प्रती कस्य हं हं सौ क् ।
 शोऽसि हं हं सत्य यो पेशित के कावदेवता तामा वसेव उताभ्य तिकुः तदेवाह ज्ञानस्य पित रो शा रता र
 दत्का विह व भव तः साभ्याप्यासासा न स्या पित स्य उः प्रवर्ष नाह कृत्वा त्वीनां विप्रताभ्यो मेव न हं पदं वा
 ना सुवर्गानं स्येति गताः प्रयत्नो व धे प्रान्तो हने प्यो यथे स्यु दशो नृत्तं न कस्य स्यति व सुदं सजतः प्रे सा मो श
 रतां न ह्या सह स जतं द र्श कान् सतः त्मि व श्रम ता मित्य पीः प्रयत्ने वे सा व्याप्ये तं तस्य स्य तस्य तिविधि र्थं हं हं
 तावत्सिद्धः सत्तु पेशितानो किमेतस्य हं स्यितने ए एव यसा वरि ह्यति विधि विष्टः स किमेतसा मेकी

असेसादि संसास्येसादि हं देव सोऽहं ॥ १८ ॥

इत्युच्यते कारणात् नानावपि स्यरा न स्यात् नैवर्था यत्नाध्ययकृतमेवेति तन्मुपेयं यतिवर्तमिः यस्य सरोषः सोऽपि स्थित
ते गच्छां जगत्प्र-स्यत्तु ये नान्ये स्थितस्य स धर्मो पित्तः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ
सः सत्त्वात् यो यं ननु इत्यनेनैतः पारं जगत्प्र-स्यत्तु ये नान्ये स्थितस्य स धर्मो पित्तः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ
एतौ के रीक न हा इत्या कश्चि स धर्मो पित्तः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ

तस्यैवमेव प्रविष्टं निजकालं वा ज्ञानसंवेदिनश्च ह्यभिर्भूतं कालं यत्किं । इति स्य नंतं प्राय नादि रजसा ।
साधेनो मे र सुवस्य कालिका वट वनस्य ज्ञानः । ५३ । तस्यैवमेवः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ
नित्तं स्यत्तु इति विज्ञेयः । नादि द दृष्टं ज्ञानसंवेदिनश्च ह्यभिर्भूतं कालं यत्किं । इति स्य नंतं प्राय नादि रजसा ।
स न्यान्वयोनि रतिवि सिन आनिपत्ता ज्ञानसंवेदिनश्च ह्यभिर्भूतं कालं यत्किं । इति स्य नंतं प्राय नादि रजसा ।
निवर्धनसा हसभुत दिद्या प्राय सये विनत्त द द शो ५५ । ५

इति । ५३ । तस्यैवमेव कारणात् नानावपि स्यरा न स्यात् नैवर्था यत्नाध्ययकृतमेवेति तन्मुपेयं यतिवर्तमिः यस्य सरोषः सोऽपि स्थित
ते गच्छां जगत्प्र-स्यत्तु ये नान्ये स्थितस्य स धर्मो पित्तः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ
सः सत्त्वात् यो यं ननु इत्यनेनैतः पारं जगत्प्र-स्यत्तु ये नान्ये स्थितस्य स धर्मो पित्तः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ
एतौ के रीक न हा इत्या कश्चि स धर्मो पित्तः कश्चिदुत्तमनिजयोक्तुं स आत्मा से होदिताः प्रकृतार्थ

कस्यप्रस्तादन्तोतावजावधि व्यापिताविति प्रुः कार्यस्याः किमने न विर्विधनेऽत एत एताने वेति हेपरसवेति सन्त ही धी
 गायनमेतुस ह्यसु त तमिक्त प्रु विज्ञयस्य साहे अवेति तवगणाः ने वेति हेति किंत विस्व ह्यन प्रवेवाभिन्ने नवा ह नतोम
 ह्यसु तादि स स्व वेतो य सोप्र सुन प्रु विद्या र्थ निमित्त य न्याया स एत त र्थ भवे कुरु वादि भाव सु ह र त ॥ धृ ॥ ज्ञाने
 व सुक्ति प्रु ह्यगण तो रत्न न प्रु सभ न य उ य वे स्य तो नि वे ना त क ह ॥ प्रु ये गति न वि स से वि सु कि ने द्या नि त र्थ ये क

ने बोदि ने पर ड र त्य ये न न ए पा स्य ही र्थ गायन स ह्यसु त म प्रु विज्ञः प्रो वे त तो वि सु र्थ वे त स उ दि
 या र्थ साया स पाय भ र सु द र तो वि स ह्य न ध ॥ प्रु ये ए र व सु न यः स्व वि सु कि का मा सी न व वे ति
 विज्ञ ने न य र्थ नि धा न नि ना नि हा य क प गानि सु सु स ए तो का य त्व र स्य धार णा अ म तो उ य प्रे वा धा ध
 य मे प्रु ना दि प्रु ह मे धि स वि हित ह्ये क र्थ य ने न क र या दि व हः र व हः ॥ त ए य ति ने ह क प गान व ह हः
 र व भा नः क ह ति व स न सि मे वि ब ह त धी र ॥ ध ॥

स धि प्रा र्थ य स मे च कि मि ति वि र्थ भा सी धि वे र त व्या ह न्य मे न्य स स्य ज न स्य धार णा न म प्रु य मि ॥ ध ॥ न ने ने सी
 से भा गा दि ना स धि य ए व न क प गाने त वा ह य दि ति क र णाः क र्थ य ने न से सु र्थ गाने ब हः प्रु स उ हः र्थ य सि न
 त र्थ हः त ए ता दे व त तो नि र्थि य सु न्य र न त वा ह क प गानाः व ह हः र व भा ना वि ह ह प्रु ह मे धि स वि न त ए य ति सु न मि ति
 न म स्य ने क ह ति न त्का म स्य हः स ह त्या गुः न क क वि क र्थि स धि स हे ने क र्थ य र्थ य हः न स्य सा दा सु क धि ही
 ए य न स न कि स क र्थे वि य ह त न त स र्थे अ वा धि क ह ति व दि ति ह ह्य तः ॥ ध ॥ ॥

मदेवाकर्मणा पुनरिति दपे मयः शिवविदे मनुष्यः अहंकारः देवतावर्गेणासु प्रकृतौ लः विद्यायाः सुखः मनस्यनु
 कुममः कवः केन विकल्पे कथा विने किमपि न ज्ञेयं वासि । अहंकारः अहंकारः स्वस्वत्वेन कथयतमः पितृना न ज्ञानेतीत्याहनेने
 मया सकिं क्वानि नादेवाः आयेन देवाः कथायापि मया । अहंकारेन विकल्पे पितृना न विदति । इत्यस्मान् सपि यो विदोमः
 पंचविंशतिः कथायाः । अथ्यापनादिः कथायाः अहंकारेन विदति । अहंकारेन विदति । अहंकारेन विदति । अहंकारेन विदति ।

मये वाप्यरतिरनभिर्विदुर्मुखा वाप्योतिरियापि हारये विदनुच हस्य । सर्वे नमेवममुलोविद्युता अहं
 मजास्यः अहंकारेणैव केनच सा विक्रमा । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव
 सहदेवसंस्थोः । अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति । अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति । अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति । अहंकारेणैव
 अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति । अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति । अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति । अहंकारेणैव इत्युक्तं यदिति ।

यमप्येषाम् हे किमर्थं विदुर्मुखा मया इति नानु ध्यायेत् । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव
 मया इति नानु ध्यायेत् । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव
 मया इति नानु ध्यायेत् । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव
 मया इति नानु ध्यायेत् । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव मुखा न प्रिया केम हहंकारेणैव केनच । अहंकारेणैव

कथमेवै पुनस्तस्य प्राणनेत्यात्तत्र वादयदिति तत्र त्रः न उक्तमत्र पाथिले यमे वक्तव्योः सुप्रसिद्धायाश्च प्रसिद्धः सर्वसो
 पाथिलोक्तं वक्तव्यमित्युक्तं इत्यादि। स्वामिभ्याम्भनः प्राणियो अथ वक्तव्योः नैव भुयः भुयिरेव कथात्मनः स्वामिभ्यं
 वीरुणा यदथा तिसु वनेव सुप्रसिद्धः। अथ प्राणयोक्तव्योः कथिसाद अथ तिसु वनेव पाथिलोक्तिर भिसिद्धिः प्रथ
 याकात्मा यथैवेति विज्ञापयति। अथ प्राणयोक्तव्योः कथिसाद अथ तिसु वनेव पाथिलोक्तिर भिसिद्धिः प्रथ

यथा प्राणियं प्राणनेत्यात्तत्र वादयदिति तत्र त्रः न उक्तमत्र पाथिले यमे वक्तव्योः सुप्रसिद्धायाश्च प्रसिद्धः सर्वसो
 पाथिलोक्तं वक्तव्यमित्युक्तं इत्यादि। स्वामिभ्याम्भनः प्राणियो अथ वक्तव्योः नैव भुयः भुयिरेव कथात्मनः स्वामिभ्यं
 वीरुणा यदथा तिसु वनेव सुप्रसिद्धः। अथ प्राणयोक्तव्योः कथिसाद अथ तिसु वनेव पाथिलोक्तिर भिसिद्धिः प्रथ
 याकात्मा यथैवेति विज्ञापयति। अथ प्राणयोक्तव्योः कथिसाद अथ तिसु वनेव पाथिलोक्तिर भिसिद्धिः प्रथ

नथाह यदीति का मोक्तव्योः प्रसिद्धोः। अथ प्राणयोक्तव्योः कथिसाद अथ तिसु वनेव पाथिलोक्तिर भिसिद्धिः प्रथ
 याकात्मा यथैवेति विज्ञापयति। अथ प्राणयोक्तव्योः कथिसाद अथ तिसु वनेव पाथिलोक्तिर भिसिद्धिः प्रथ

श्री-
भा-
श्री-
५१

निवे संवे सु सुवा ना भवे ता वला व भो गोप्य लो सुपा दे ता प्र न ल सा पि सा सु वा ये सा ग म्भ ॥ पूर्व वा ति ॥ प्र प्र सा का प्र वा
नि मा अ पा नि वे म हा वा न क सु ये य था दे या न वं स प ॥ सा सु दे ॥ से प्र ती र्थे ति क ज हा पा न क र्थे वि त ग ति ॥ ५० ॥ अ ल रा सु
ती भ जे त् ॥ श्री दे रि नि व ह् ॥ गु ल्पि ज प म्भ र ॥ ५१ ॥ ति लो सा प्र मो सु ता ने सु ति भा ह् ॥ वि रि ति ॥ ५२ ॥ न म्भ म्भ क्ता ॥
॥ अ परे प रा पा न्म म्भि वी र्थे ति सा रि क् ॥ न नि य भ य ति ॥ अ वा पा ना म्भ वी रा जे वे ति न म्भ प्र द र्श ना र्थे लो वि द्य ति लो

संज्ञाने सुपा दे ता धर्म ता प्रिय म म्भ ॥ प्र प्र सा का प्र वि ॥ भि न्ना पा य नि ल य नि तं भवे ह् ॥ ५० ॥ या य ॥
ति ह् रि भा वे न भवे त् श्री वि न्म म्भ ॥ ५१ ॥ अ न्ना हरे लो के य म्भ प्री ति व मो दे ते ॥ ५२ ॥ ति ॥ सं द्ध र्म लो क
न वे ल्क ल क्ता भ वे त् ॥ श्री रा ज्ञा न्म वा पा ना न्म म्भ ने व स्या यि लो ॥ ५३ ॥ या य ॥ सु भा य वि दि लो न्म
ध मो प्र वि सु र्थे ॥ वि द ह् ति ॥ स र्ता वा ल प्र म्भे ॥ ५४ ॥ सु प्र म्भ क्ता ॥ ५५ ॥ प्र सा क्ता व ह् न व च न
स न्म सु क म्भ क्ता ॥ ५६ ॥ ति न्म म्भ व ते क म्भे वा ने वि र्थे ता ता वि द्य ते ॥ ५७ ॥ ॥

मज्जि पोका नाह् ॥ सं न्म वे ति र्म क्ता ॥ धर्म का र्ण व ने सु क्ता ए व स के व र्थे भे ट भि ला स म्भे ने सं न्म ज्ता ॥
सु म्भ ॥ वि ने न सा भि न्म सु लो पा न्म सु क्ता स म्भे सु क्ता य ॥ ने यो परं य र्थे प्री ति स व सु नि लो क ना रि ह् ति वि न्म क्ता
अ सा द पि पर ध मो वी र्थे ति स ध म्भ व्थे य नि ला ह् ॥ सु प र्ति ॥ स म्भ वे न स म्भ टि प्र क्ता वि दि लो ॥
धर्म म्भ म्भ क्ता स र्ता वा ल प्र म्भे ॥ के र्थे ए व ह् क्ता व च न यो जे ॥ अ न्म व ता क्ता ॥ ति न्म म्भ य म्भे वि सु म्भ
व र्थे लो क्ता अ ति ता रि ति ॥ ५० ॥ ॥ न म्भ म्भ वि क सु क म्भ वि वे र्थे
स म्भ ॥ ५१ ॥ ॥ अ न्म व ता क्ता ॥ ५२ ॥

५
५१

तदेवमिभय रक्षयिष्ये प्राक्प्रोक्ता विदेह वनमिदं प्राणिजातनाशधीमानुषो यथा विद्यमानादि कृति कथा १५५
 तस्य लघो रक्षयिष्ये प्राक्प्रोक्ता विदेह वनमिदं प्राणिजातनाशधीमानुषो यथा विद्यमानादि कृति कथा १५५
 तदेवमिभय रक्षयिष्ये प्राक्प्रोक्ता विदेह वनमिदं प्राणिजातनाशधीमानुषो यथा विद्यमानादि कृति कथा १५५
 तदेवमिभय रक्षयिष्ये प्राक्प्रोक्ता विदेह वनमिदं प्राणिजातनाशधीमानुषो यथा विद्यमानादि कृति कथा १५५

केरवा निवस्यो विद्या सास्तेन सृष्टाणामात्मनोः। अथ सृष्टकाले अस्याभिव्यक्तिः शेषो यथोक्तः १५६
 नृमयी सवेत्तवामिदे प्रान्त्य कथयति ॥ यदेभिगत्या ववसिरस्योपस्युजायते ॥ १५७ ॥ स्योपायु विम
 र्मययास्याने विविदिषोत ॥ द्विसप्तोत्सुनादेन अर्शनं ध्यात्तन्निवो ॥ १५८ ॥ पूजापिचतुषारात्मने
 तिष्ठाभिनिव यथेता ॥ सुप्र प्रवेत्तसा निहोये योपा नितीमसेत् ॥ १५९ ॥ मनोमते रथो सुदे उदि
 नाथे कलेपदा कर्मवशात्तन्मरु देयट्टे म मता क्रिया ॥ सजेन चित्तोवने यो देवकारिके परे ॥

मिति पातेना याविति ज्ञानया भ्यान्नेति धिदादिने रमगधयो त्तिरिया कर्म कले न प्राथान्य विव लयादेवताम
 सदि तसेदिय स्य विषये लयमाह प्रवेत्तसासह निहोये राना अपसुसतु फलस्योपायादे नास्ति नेर सु फलस्यो
 प्रधिभ्यासह द्वाणोये रथेस्य सतिता पीतिना विम र्म ॥ १५७ ॥ परे कर्मोत्सुनादि स्रष्टात्मना सहकारेण सुधा
 त्मने मिति प्राक्प्रोक्ता यथा रवे म र्म ॥ कथा भूतिरुदे य यसाह द म मनाए त्तिका क्रिया भूति नस्मि न सजे न
 वेत्तसासह द्वाणोये रथेस्य सतिता पीतिना विम र्म ॥ १५७ ॥ परे कर्मोत्सुनादि स्रष्टात्मना सहकारेण सुधा

रवतेरवेतपे मिति को वसति ॥ १५६ ॥ १५७

एवमेवमेवमेवशीलनः स्फुरित्वाहवदर्थेयुक्तिभिः । अथै रीतिगोपी प्रारम्भे नतिनपद ॥५॥ कथमेवतस्यास्तत्वा
भिमानोदात्तशब्द तत्रविजरागोवाहः किमिदिसम्भविष्णुपथेवसानमलोयुष्मन्वीयादेहायारिद्विष्यस्त
मुत्स्यमाहिष्णानभोविष्णुदत्तमित्याः ॥५॥ किञ्चिद्विद्वेदविलङ्घयन्तवशितार्थि एवयत्तमेवैवकारिभिः सह
ताविष्णुर्द्वौ ॥५॥ एतद्विष्णुवचनदेवादीन्वयसद्वता आत्मनवपनष्टयत्तुप्ररुपमतयोमिरामेवय

तस्यावदर्थेसपुत्रानवस्यदायित्तरुत तस्यास्वभूमिवाजरायुमेनराजितोजित ॥५॥ किमि
दिदस्मविद्यैकेदनुकेकलेवनः क्वरदीयन्तिर्भायीकायसन्तानम'ददि ॥५॥ विद्वेर्षज्ञान
शिक्षार्थः कस्यैवद्विष्णुजनन ॥५॥ विष्णुस्ययमसास एतदीनदतामियात् ॥५॥ देवान् योवृथता
निषित्तुनामानमन्वद ॥५॥ स्वतुत्याननविनेनयनेनपुरुषस्यैक ॥५॥ एतदीननोपिजावयास
र्क स्वर्धनसपद ॥५॥ विष्णुनिकेनविधिनाप्रतिदोनादिनयनेती ॥५॥ वराणिमुत्तानोन्वयेभवता
सर्वयुक्तभक्त ॥५॥ इमेतद्विद्यासन्तस्यथाविप्रस्येद्वेत्ते ॥५॥ तस्याव्यासपादेवमुत्तानोदिप्रय
याईतः तैस्ते' कामिर्धनस्येवतेवजज्ञास्यपन्न ॥५॥ ॥ अंतस्येसस्ययनम' ॥५॥ ॥ राम ॥

तेत् ॥ ५५ ॥ ननुप्रवृत्तिविर्वयोयतासैकार्यदम्बरनदीतिविप्रस्येद्वेत्तेवकारिभिर्यथाइत्येवप्रमेज
नतथावपिमुत्तानोद्विद्याइनेत ॥५॥ ॥ ज्ञाह्योपुदेवेपुष्यवयसदेवतासुसूर्यादिप्रयत्नेषुनेपुष्यया
दिप्रयत्नेषुनेषुयामिणा ज्ञाह्योपुदेवेपुष्यवयसदेवतासुसूर्यादिप्रयत्नेषुनेपुष्यया
यथाज्ञानवैयस्य ॥५॥ ॥ ५॥ राम ॥ ॥

नतः पवन्तो सर्ववर्गाश्च भविष्यन्तेऽसुराः सुभ्रूहेणाथ वषट्पुत्रेभ्यो लज्जताः सर्वेषामपि मोक्षधर्माणां सा-
 रसंश्लेषं मध्यायाश्च ॥ तत्र प्रादुर्भवन्नुच्चैः शोषानहकर्मणि साश्रुतिः स्वाकायादिप्रयविति मता इति
 शायनः ॥ ५ ॥ कथाविहितं उदिश्रुतेऽपि विदेवैव हवा न्यषितसि देव्यनियथा ईज इति सर्वत्र स्तनादि तत्र न-

५२

नरदृष्ट्याह। कर्मनिष्ठादिनाः केचित्तयो विदुःसापेभः। साध्यापेभ्यो वनेयेके विज्ञानयो
 गयोः ॥ ५ ॥ नानिष्ठापुत्रेषां कथायापेसिद्धताः देवे चतुर्विन्शतिदिनेभ्यो यथाईतः ॥
 इति वै पितृकार्येषु कर्मणामुभयवत् ॥ भो नये चतुःसहस्रानि प्रादेक्यन्तवित् ॥ ५ ॥ देशका
 लानुसारेण प्रथमं उदिदेवतं अहणादिधिवसाधेन्यस्तकामधुमस्य ॥ ५ ॥ देशकालो वि ५५
 न कदा रज्याकारेणानिच। सम्यग्भवति नेनाविदिसरास्तवकार्षणि। ५५ देवे विपितृभू-
 तेभ्य वा कर्त्तव्यमनार्यं च ॥ सुर्वसविभज्य रक्षितर्वे तस्यु सुवात्सक ॥ ५६ ॥ नदद्यात्सिधे प्रादुर्ना-
 वावाहर्मतप्रवित। अन्यैः स्यात्तस्यी तिसुधानपशुक्षिसया ॥ ५७ ॥ वेताइशा पराथर्षिः ॥
 एतासु र्भविहर्षा न्यसोदरसभूतिप्रमनो वा कतायनसया ॥ ५८ ॥ ॥ शोकसाधनम् ॥

मेव ॥ ५९ ॥ ॥ ननु विज्ञानं कृतं प्राप्तं येन विधिदत्तेन वाहस्वजनकामर्थमात् । नान्यत्राचे त्रिसंयते ।
 नान्यत्राचे त्रिसंयते । नान्यत्राचे त्रिसंयते ॥ ५९ ॥ अथवे प्राप्तं हीत्यादि हविदेवते हरथेति ।
 वेदिते सतः ॥ ६० ॥ पुनस्तोत्रके र्शुद्रूपे ॥ ५९ ॥ देवस्य वासः हि सायां स्यात्तव पता हृषणा नाभास्ति ॥

यथा भूतं भो भवेत्तदर्थं तदेवैव कुरु पश्यति तावराणो न देवे देवो यथा नीति विवृणुष्यामनः पौडादि तद्वत्कं यालव
 त्वाव विभक्तानि फलानि भः संसीदन्ति विवृणुष्यामि ॥ का मन्त्रे दे हतं योगी यो ज्ञायाया या मन्दि बनेन स ज्ञानिने
 वया सा विना कान्दिना ॥ २५ ॥ ननु जपो यं मे भक्त्या सर्वं स्वतः स्फातजसा धिमनुष्यात्वे न तदवस्यता तेन क
 र्त्तव्यमिति सु त्वां सती संतुष्टवति इति इति तस्य ज्ञानसु सुतुष्टो ज्ञान सा भवति ॥ २६ ॥ ननु जपो यं मे भक्त्या सर्वं स्वतः
 नरमेव नय तं ज्ञान सा ह यं यत्कः सा सा ह यं नये ज्ञाने कस्य नरो सा विनिनु दि भक्तिरियर्थः ॥ यद्वा न दिनसु

कपया भक्तं इः तदेवं ज्ञाना सा सा धिना ॥ ज्ञानार्थं योगी योगी विना स ज्ञानिने वया ॥ २७ ॥ रजस सा
 ज्ञानार्थं स ज्ञानो यथा न च एतत्सर्वं यं मे भक्त्या प्रकृत्यो ज्ञाना जयेत् ॥ २८ ॥ यस्य सा वा दग ज्ञानिना
 नदी य प्रकृत्यो ॥ ज्ञानार्थं हीः ज्ञानेन सा सर्वं ज्ञानेन ही जयेत् ॥ २९ ॥ यथा मे भक्त्या सा ज्ञानार्थं प्रक
 र्त्तव्यः योगी यं वि वि मन्त्रा विनी की वे क र्त्तव्यं ॥ ३० ॥ यद्वा र्त्तव्यं मे कान्ताः सर्वानियम ज्ञानेन
 तदेवं यद्विना योगी न च वरे प्रः ज्ञाना वही ॥ ३१ ॥

आदिर्भूतं यत्तु यथा प्रती यमानो पितृक भक्ति वा वेव भवेत् यपुं कपी क स र्त्तव्यं ॥ ३२ ॥ एवं सर्वं यथा मे
 सा दिनेन ज्ञाना विर्यं विर्यो भुक्त ध्यान परो भवेत् यत्तु यान प्रवि सर्वं यत्तु वे फले स्यादित्याह यद्वा र्त्तव्यं
 सर्वां प्रवि वि मन्त्रे दना सा हती वि वि यं यद्वि र्त्तव्यं स्याः संयमं वसिष्ठे वे क स विने नो यथा सा तदे क र्
 इत्यर्थं नवता वता वि वि विना सा र्त्तव्यः नदताः संयो पिय दि यो गा नु यान सा ध्या त्तु सा धी र्त्तव्यं नो यथा
 वही प्रः न स र्त्तव्यं ॥ तद्विनेन न ज्ञाना वही ॥ ३३ ॥

श्री-
श्री-
६२

साकारयोर्मेवसा श्रवणं तद्वरत्तमिदिवेदा कविशुद्धं नसाधे सत्यप्रकृतयोपिपुत्रयकाशदिप्रकृतयं क
अथ ॥ ५४ ॥ नकास्यरूपरथमात्रवशात्तद्वक्तव्यं ईदियादिपरिकृतोयुक्तिनतथासंनयानु हतस्यवद्वेवसि।
एतन्मोक्षप्रणोवरासिभुयानिधिनेसावच्छेदविभुनप्रसुमास्ये सतिरस्यराशुः उपशान्तः सन्नेदवतु सितु
नोहदरयादिकुत्तयेनेमथः ॥ ५५ ॥ अस्तुताथपाभावेनाथसमाहृतीवेदितिः स्यसोवदिसिपायप्रदिव
साविन सहासनेदस्यप्रहविमार्थनीत्याविषयव्येसुरस्यप्रतिनिधयेति हयः सत्तन ववनेमान तसोथेन

प्रायश्चित्तप्रकारेण

यावदेव यत्नेन वा योः कसो लोभमसदः, आनेकसा केरुणा वजायति जावमस्य न अथा ॥ ५६ ॥ अ
सायं सतिदायावदनेन आरुयनं न जसुव प्रकृतस्य सत्यप्रकृतयं कविनः ॥ ५७ ॥ सायंसायं
यथासंय घोषकमेथं तजविहवसशावे नयानिशातः ॥ एतानिसिभ सुप्रवतोपुधद सुपात्रः स्यानास्य
न सुप्रवसातदं विहस्यातः ॥ ५८ ॥ नोवे सुप्रवत्तसदिदिय वात्रिसुतानीनास्य साविषयदस्य प्र
दितिपतिः ॥ तस्युव सजयसत्तमुसंभसाधे संसाव सुप्रवत्तस्युभयेतिपति ॥ ५९ ॥ प्रहृतसति
सुप्रवदिविधेकमेवेदिकः ॥ एतमेवप्रहृतनेन विहृतेनासुतेस्यताः ॥ ६० ॥ तिसं प्रवसुवकस्यसा
प्रियो कथयतीतिः ॥ एतिसुप्रवामासस्युजातसोस्यवसुः सुतः ॥ ६१ ॥ एतदिसि प्रहृतस्यप्रहृतस्य प्रहृतं सववि

सामान्यमेव न सत्यु भवेद्यसि न ॥ ६२ ॥ ननु कवेद्विहितेसाशुर्दिकविधाः प्रंसः कथमेव मन र्थमात्रि
स्यदित्याशेकनवेरोक्तकमीतो हे विभेदं येषु न कल्पमेदसाह प्रहृतं वे विदयाभिपत्यः ॥ तिसं प्रवेनादि
कुसोवेवसिनेदवस्यासक्तिप्राप्तिप्राप्तौ विवरपीदं सोतिपस्यं पुषु पा नः मृतमसोमयावतः ॥ ६३ ॥
नेवेसावेव प्रहृतं यतिवत्तानावेविहृतं प्रहृतं एतदेवेदिसास्यं कवेतिदं कतिहि प्रहृतस्यमपी सयं

श्री-
श्री-
६३

अत्र ते एक शीतं काये हाव केदाभ्यामाहविप्रकारात् अस्वसुवपुकेदाकायेः सुसोविकाकैः परिवर्तमाने देहात्मनः ।
 अहः येनसेपरिसुक्रोनाकतिप्रपुवकानेवपशहेनोक्ररतिवपुचम्यामाहनापः प्रलयववसेभवेतीतिवासा ।
 स्वेदव्यदाहिननेआमावपीहोनामीदियातिह प्रविपाकपापुं नहदकापुपुकेतु नथाचुष्ट तिसरकासेतो
 नोवाः ससमेभ्यादुदानोह्यदभमेवा नचक्रमतीतिनथानस्य हेतस्यह्यदुपस्यापु प्रयोजननेधंछाम्यनिष्ठा
 म्नीतिधुसादिसाहृ ननुवभिमामि सादेवताः नकापलपः कृत्तपकाः सोमः सोमकीकः ननुप्रकभोवापु
 नकेहसाधेकान्सादेवर्षेदुमादिदर्याइतिविषयैभलकरायाविशिष्ट भोगलयप्रोकापिकादेहलयनादय

इत्यसुत्वविपाकपुसुसोवाविरपकपुं अथनेदतिहासोमोवर्षोयधिशीकथर अत्रेदेइतिस्वे
 सापित्तंयानप्रनभवि ॥ ५५ ॥ एवैकरोनापुसर्धधत्वाधुवेकनायने । विवेकादिप्रमथानोनेः सं
 स्कारैः संसक्तोदिनः ॥ ५६ ॥ उदियेवविपायुकावत्तानदीयपुचक्रुनि ॥ ५७ ॥

ननुव्यतेः एतदज्ञेभवतिभूतभूतमप्रमेधुसायातिनादिकदेवनाभिः सोमलेकेषापित्तः तदोनायमाने
 विसीनदेहोहृष्टिदारेणायधिशीकथादिकाभ्यामतिक्रमेणात्वायनेपवेप्रनभवेहेतुः पित्तयानेप्रकृत्तकमे
 सार्गइतिहेधुपते ॥ ५५ ॥ पुनर्भवेतेकाहपकेकशोच्यमेकेकमेवाधुनातत्रसाविधेयाप्येहसोत्रयतेतत्र
 धिकुपिणासादेविवेकादीनिचन्वित्तटादिकार्थः येवतन्ववत्तभतउच्यर्थः ॥ ५६ ॥ पित्तप्रकमेविसुसोकास
 नानिशाससपदिशानर्षिरादिमार्गिावस्यलोककथात्तस्माद्दुदियेसिनादिना यदाहलयनेप्रदिसायाइर्ष
 वत्वादिप्रिसाविविहृतेकमेवद्वयकहः सानेवदीष्यनेद्विनथानेपुइदियेव्यापायणापिसुएर्षीनामिदि

एतत्तन्वाज्ञेभानयेतेसर्षेः एतद्वत्तवजिपि ॥ ५७ ॥

श्री-
शुभ-
श्री-
२५

अर्थात् पूर्वादि सप्तकानां हेतुमत्तमित्येवापि क्वचिदकारं प्रकृतं न ज्ञेयं विधि विधायि न च तां तां वादिमत्तं जन्तुं वा विधिकं
संभवंति न तां तां सत्ता सापेक्षसुता ये तदिहो बन्नादाय' इत्येव सात्तादि सत्तवप्यस्य के प्रकृतं विदीने व नति प्राप्तास
जात्या विभक्तनिवृत्त्यापि ५२ 'प्रथिवि विनत दक्षिणापि त्योदेवत्त' आसोतीति एव तदिवाह' प्रकृतं तसि कीया'
या कालुका पत्तस्यतः यदा प्रादु क के तिष प्रवाणा तत्र तेषां प्रसवनेस्य सत्तु ज्ञेया पंच ज्ञेयानां कृतस्य तस्योपमा
न सा नेका सप्रकार सासविश्व र ति वि'व' अस्त्वपथि' न स्य ले सु ज्ञेयि जाप्यस ज्ञेया पाथि ज्ञेय ज्ञेय भवति सत्ते

इति पाणिनिसंस्कृतसिद्धांतिकाधिकं नन' सत्तवर्तिसत्ता सापेक्षसुता ये तदिहो बन्नादाय' इत्येव सात्तादि सत्तवप्यस्य के प्रकृतं विदीने व नति प्राप्तास
जात्या विभक्तनिवृत्त्यापि ५२ 'प्रथिवि विनत दक्षिणापि त्योदेवत्त' आसोतीति एव तदिवाह' प्रकृतं तसि कीया'
या कालुका पत्तस्यतः यदा प्रादु क के तिष प्रवाणा तत्र तेषां प्रसवनेस्य सत्तु ज्ञेया पंच ज्ञेयानां कृतस्य तस्योपमा
न सा नेका सप्रकार सासविश्व र ति वि'व' अस्त्वपथि' न स्य ले सु ज्ञेयि जाप्यस ज्ञेया पाथि ज्ञेय ज्ञेय भवति सत्ते

सत्ता रतो विना स्य सत्ता रतो यदिति प्रकृतं भवति ज्ञानां सत्तवर्तिसत्ता सापेक्षसुता ये तदिहो बन्नादाय' इत्येव सात्तादि सत्तवप्यस्य के प्रकृतं विदीने व नति प्राप्तास
जात्या विभक्तनिवृत्त्यापि ५२ 'प्रथिवि विनत दक्षिणापि त्योदेवत्त' आसोतीति एव तदिवाह' प्रकृतं तसि कीया'
या कालुका पत्तस्यतः यदा प्रादु क के तिष प्रवाणा तत्र तेषां प्रसवनेस्य सत्तु ज्ञेया पंच ज्ञेयानां कृतस्य तस्योपमा
न सा नेका सप्रकार सासविश्व र ति वि'व' अस्त्वपथि' न स्य ले सु ज्ञेयि जाप्यस ज्ञेया पाथि ज्ञेय ज्ञेय भवति सत्ते

२५

ननु तद्विकल्पेण प्रथमार्थः न स्थापितो यत्र तदाह - अनादिनः तद्विकल्पेन सर्वत्रोपाधिकेण साभासः प्रविष्टो वादि-
 कस्तत्र प्रथमं साभासं ननु हि यं कं सर्वमर्थमेव विकल्पितेन तदपर्यवर्तनः इत्युच्यते अत्रापि तदेव साभासं
 तत्रार्थं ननु नोक्तं यथा एवमुक्तं ननु इत्येव साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं ननु साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं
 तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं

साकाशितो विद्युत्साभासो यथा वस्तु तदास्मत् । इत्युच्यते हि यं कं तद्विकल्पितं तत्रापि तदेव साभासं
 दीनामिहा साभासं तदासाभासं तदासाभासं । न संज्ञान्तोति साकाशितं इत्युक्तं तत्रोपाधिकेण साभासं
 तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं

तद्विकल्पेण प्रथमार्थः न स्थापितो यत्र तदाह - अनादिनः तद्विकल्पेन सर्वत्रोपाधिकेण साभासः प्रविष्टो वादि-
 कस्तत्र प्रथमं साभासं ननु हि यं कं सर्वमर्थमेव विकल्पितेन तदपर्यवर्तनः इत्युच्यते अत्रापि तदेव साभासं
 तत्रार्थं ननु नोक्तं यथा एवमुक्तं ननु इत्येव साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं ननु साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं
 तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं तत्रोपाधिकेण साभासं

श्री
श्री
श्री
६५

ननु अविनाभावे प्रायसापि पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं
अथमेकं स नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं
विनाभेति तत्रोक्तं अथमेकं स नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं
विनाभेति तत्रोक्तं अथमेकं स नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं

स्यात्तत्र प्रथमं सफलं बहिःकर्मसिद्धिरिति । अथ तत्रोक्तं पौत्राणां स्वमेतदादि विधिषु अत्र
आचारं तद्विपर्ययं तदादेव यथात्मनः । अथ तत्रोक्तं अथमेकं स नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं
आचारं तद्विपर्ययं तदादेव यथात्मनः । अथ तत्रोक्तं अथमेकं स नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं

नीरजगत्प्राचीनवृषभकर्मणां चः स मातृनिष्कृते च दासकर्मभेद उद्दिशेत् । अत्र नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं
नीरजगत्प्राचीनवृषभकर्मणां चः स मातृनिष्कृते च दासकर्मभेद उद्दिशेत् । अत्र नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं
नीरजगत्प्राचीनवृषभकर्मणां चः स मातृनिष्कृते च दासकर्मभेद उद्दिशेत् । अत्र नृणां पितृकर्मणि पुत्रोत्पत्तेरुत्पत्तयविप्रसूतित्वेन स्वतन्त्र इति भवेत् । अविनाभेति तत्रोक्तं

६५

कान्तव स्वस्वतायादीनामस्यार्थानामाद्यनयो वेदादीनामवभूतात्प्रकारेणभोक्तृप्रकारान्वयेनाभेदात्सो
 नार्थक्यामयोर्भेदेन्यदर्थनिमित्तार्थः ॥ ५५ ॥ अत्रानाद्यमर्थार्थानिष्ठाहयदित्येवमेवोपायुनयन सका
 यान् ॥ ५६ ॥ प्रकृतमय परं ह्यति ॥ अथ श्रीकृष्णस्य गतिरिति भाक्तु नस्य भक्तु ॥ ५७ ॥ एतच्च सर्वसाधारणस्य

सात्मनायाभूतादीनामन्ये वा सर्वदृष्टिना ॥ यत्स्यार्थक्यामयोरेक्यदयोर्हेतुत्रयवतो ॥ ५५ ॥ यत्स्य
 चानिष्ठाहयस्यायनयनपुत्रोत्पत्तयः सत्तवेहेतुकार्थानिष्ठाहयैरनापदि ॥ ५६ ॥ एतेरन्येभ्युपैवेति ॥
 र्थनिष्ठाहयः स्वकर्मभिः ॥ त्रिदशस्य गतिरियायादाजवत्तद्विभाक्तुनः ॥ ५७ ॥ यथाहि
 स्युत्पदेवदस्यजातापुत्राणा इतरनात्मनः प्रभोः यथादयकेरुह
 सेवयाभवान्वाही विविदिदिनातेकत्तन् ॥ ५८ ॥
न कान्ते

कर्मकस्य न भक्तिरेव सर्वपुत्रार्थदत्तरिति पाठज्ञाने सुलक्ष्मीकृत्या हयद्यादीतिहेतुपदेव न्येदेवेत्य
 सदाये प्रकृत्यातिनिष्ठाहयत्तर श्रीकृष्णादेवप्रभोहेतोः एतद्भावस्यार्थ इत्यर्थेणानरतेमर्थ यथा
 यथावन्नने मेव भजनेतिशो व चदायथायापदगात् श्रीस्यपथाचकत्तन् यदा
 भीततथा श्रीकृष्णादेवतावत्तर ससासदस्युत्तरेत्यर्थ ॥ ५८ ॥ ॥ ५८ ॥

श्रीकृष्णसंवासात्तामसवत्तथाप्रवर्तितत्त्वयथावसिवासीतिदर्शयत्सर्वज्ञानमाह प्रवृत्तिरिति संवेक्षण

अहंप्रथमवक्तृत्वं धर्मेऽप्यवर्तमानं ज्ञानान्तेतिमहाकृत्वेवगद्यवर्णितसुखमत्तं । २५५ ॥ तत्रापिप्रथमस्य
 पुर्यसोनाध्यवित्यद्वयनिःकृत्वाप्रियत्तमोनिरीमत्तस्वप्ररलेषट् ॥ २५६ ॥ एकदादेवसंज्ञितोयथापि
 वसावसापिः ॥ २५७ ॥ तत्रावित्यस्यमिभर्तृविगोः ॥ २५८ ॥ अत्रवसावस्यदिद्वान्सीभिः ॥ २५९ ॥ तत्रावित्यस्य
 ताम्बावित्यस्यजन्मोदेवमेवोपरोजभा ॥ २६० ॥ यादित्यस्यतन्मात्मानस्यस्यी ॥ २६१ ॥ तत्रावित्यस्य
 नः ॥ २६२ ॥ तत्रावित्यस्यमदनेतकापिजज्ञवादिभिः ॥ २६३ ॥ तत्रावित्यस्यतत्रयमेव
 प्राप्तावित्यस्यप्रवत्ता ॥ २६४ ॥ धर्मोऽस्यैवमेधीयोवर्णितः ॥ २६५ ॥ तत्रावित्यस्य
 नः ॥ २६६ ॥ तत्रावित्यस्यतत्रयमेवोपरोजभा ॥ २६७ ॥

श्रीकृष्णसंवासात्तामसवत्तथाप्रवर्तितत्त्वयथावसिवासीतिदर्शयत्सर्वज्ञानमाह प्रवृत्तिरिति संवेक्षण
 १२५ ॥ २५५ ॥ तत्रापिप्रथमस्य पुर्यसोनाध्यवित्यद्वयनिःकृत्वाप्रियत्तमोनिरीमत्तस्वप्ररलेषट् ॥ २५६ ॥ एकदादेवसंज्ञितोयथापि
 वसावसापिः ॥ २५७ ॥ तत्रावित्यस्यमिभर्तृविगोः ॥ २५८ ॥ अत्रवसावस्यदिद्वान्सीभिः ॥ २५९ ॥ तत्रावित्यस्य
 ताम्बावित्यस्यजन्मोदेवमेवोपरोजभा ॥ २६० ॥ यादित्यस्यतन्मात्मानस्यस्यी ॥ २६१ ॥ तत्रावित्यस्य
 नः ॥ २६२ ॥ तत्रावित्यस्यमदनेतकापिजज्ञवादिभिः ॥ २६३ ॥ तत्रावित्यस्यतत्रयमेव
 प्राप्तावित्यस्यप्रवत्ता ॥ २६४ ॥ धर्मोऽस्यैवमेधीयोवर्णितः ॥ २६५ ॥ तत्रावित्यस्य
 नः ॥ २६६ ॥ तत्रावित्यस्यतत्रयमेवोपरोजभा ॥ २६७ ॥

